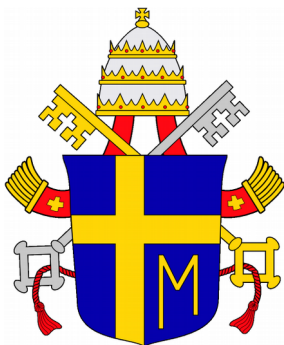

IOANNIS PAULI PP. II
SUMMI PONTIFICIS

EPISTULA APOSTOLICA
MANE NOBISCUM,
DOMINE

EPISCOPIS SACERDOTIBUS FIDELIBUSQUE
DE EUCHARISTICO ANNO.

EXORDIUM

1. « Mane nobiscum, Domine, quoniam advesperascit » (cfr *Lc* 24, 29). His verbis ex corde prorsus duo discipuli Emmaus vesperi petentes ipso resurrectionis die Peregrinatem compellaverunt, qui una cum iis iter faciebat. Tristibus onerati cogitationibus, minime animadverterunt ignotum illum virum suum esse Magistrum, iam resuscitatum. Sentiebant tamen intimum quendam « ardorem » (cfr *ibid.*, 32), dum loqueretur, eis « aperiens » Scripturas. Verbi nimirum lumen eorum cordium duritiam mollebat et « oculos eorum » (cfr *ibid.*, 31) aperiebat. Inter inclinati iam diei umbras et obscuritatem animos occupantem, Peregrinatur ille lucis radius exstabat, qui spem concitabat et eorum animos ad plenam lucem obtinendam recludebat. « Mane nobiscum », sunt obtestati. Et ipse consensit. Paulo post, Iesu vultus disparuit, sed « man-sit » Magister sub specie « panis fracti », pro quo eorum oculi sunt aperti.

2. De Emmaus discipulorum imago omnino congrua est ad Annum dirigendum, cum peculiari se adstringit officio Ecclesia Sacrae Eucharistiae vivendi mysterium. In nostrarum interrogationum semita nostrarum que anxietatum, nonnumquam etiam nostrarum acerbarum frustrationum, divinus Peregrinator fit continenter noster socius, ut per Scripturarum interpretationem ad Dei

mysteriorum cognitionem perducamur. Cum occursum fit plenus, Verbi sub luce illa accedit quæ ex « Pane vitæ » oritur, quo Christus summopere suum promissum adimplet nobiscum manendi « omnibus diebus usque ad consummationem sæculi » (M 28, 20).

3. « Fractio panis » – quemadmodum in principio vocabatur Eucharistia – usque in Ecclesiæ vita principem obtinet locum. Per eam temporis decursu Christus mortis resurrectionisque præsens suum reddit mysterium. In ea Ipse veluti persona sicut « panis vivus, qui de cælo » (Io 6, 51) descendit recipitur, itemque cum Eo vitæ æternæ nobis pignus datur, per quod cælestis Ierusalem prægustatur æternum convivium. Sæpenumero, atque nuperius in Litteris Encyclicis *Ecclesia de Eucharistia*, Patrum, Conciliorum Œcumenicorum ipsorumque Nostrorum Decessorum doctrinam persequentes, Ecclesiam ad Eucharistiam cogitandam invitavimus. Quapropter hoc scripto Nostro non est in animo doctrinam iam propositam iterare, quam commendamus ut altius vestigetur et intellegatur. Putavimus tamen hanc propter rem magno esse adiumento integrum Annum mirabili huic Sacramento dicatum.

4. Quemadmodum liquet, Eucharisticus Annus a mense Octobri anni MMIV ad mensem Octobrem anni MMV evolvetur. Huius incepti opportunam occasionem duo eventus Nobis

præbent, qui congruenter initium exitumque notabunt: scilicet Congressus Eucharisticus Internationalis, diebus X-XVII mensis Octobris anno MMIV Guadalaiaræ in Mexico celebrandus, atque Cœtus Ordinarius Synodi Episcoporum, qui in urbe Vaticana diebus II-XXIX mensis Octobris anni MMV de hoc argumento aget: « Eucharistia fons et culmen vitæ et Ecclesiæ missionis ». Non defuit præterea alia consideratio quominus ad hoc propositum Nos converteremus: hoc anno Mundialis Iuventutis Dies contingit, qui Coloniae diebus XVI-XXI mensis Augusti anni MMV celebrabitur. Eucharistia vitale est centrum ad quod iuvenes conveniant optamus, ut eorum fides studiumque alantur. Cogitatio huiusmodi incepti eucharistici iam pridem Nostro in animo versabatur: id namque congruentem constituit pro-gressum pastoralis illius consilii, quo involvi volumus Ecclesiam, ab annis potissimum initio capto, cum Iubilæum comparabatur, quodque postea subsequentibus annis resumpsimus.

5. Epistula hac apostolica confirmare continuatum hoc propositum Nobis placet, ut cunctis facilius sit hoc spiritale momentum intellegere. Quod ad Annum Eucharisticum re efficiendum attinet, Pastorum Ecclesiarum particularium personali sollicitudine confidimus, quibus erga sic magnum Mysterium devotio opportuna incepta suggeret. Nostris porro

Fratribus Episcopis minime difficile erit intellegere inceptum hoc, quod Annum Rosarii conclusum proxime sequitur, sic alte attingere spiritalem rationem, ut singularum Ecclesiarum proposita minime impediatur. Quod immo efficaciter illuminare ea potest cum Mysterio eadem, ut ita dicamus, nectens, quod radix est et arcanum fidelium spiritualis vitæ itemque simul omnium Ecclesiæ localis inceptorum. Haud poscimus itaque ut spiritalia « itinera » intermittantur, quæ singulæ Ecclesiæ faciunt, sed ut in iis eucharistica ratio amplificetur, quæ peculiaris est cunctæ vitæ christianæ. Nostra ex parte hanc per Epistolam quasdam præcipuas rationes præbere volumus, fiduciam habentes Dei Populum, omnibus ex ordinibus, prompta obsequentia fervidoque amore hoc consilium Nostrum esse suscepturum.

I. SECUNDUM CONCILII IUBILÆIQUE DUCTUM

In Christum intuitu

6. Decem abhinc annos *Tertio millennio adveniente* (diei x mensis Novembris anno MCMXCIV) gaudentes Ecclesiæ iter demonstravimus parandi Magni Iubilæi Anni MM. Historicam hanc occasionem animadvertimus Ecclesiæ obvenire veluti præstantem gratiam. Certe non id Nos fallebat merum temporis transitum, licet fascinosum, magnas mutationes

per se importare posse. Eventus, pro dolor, post Millennium incohatum, asperam cum superioribus facinoribus et sæpe cum pessimis ex iis coniunctionem confirmant. Scænæ sic quædam designantur, quæ præter iucundum aliquem prospectum, prævidere sinit obscuras violentiæ sanguinisque umbras, quæ usque Nos contristant. Atqui cum Ecclesiam ad Iubilæum duorum ab Incarnatione milium annorum celebrandum invitaremus, Nobis prorsus conscii fuimus – e magis quam umquam nunc sumus! – pro humanitatis « longis temporis spatiis » operandi.

Christus namque non modo præcipuum tenet locum in annalibus Ecclesiæ, sed etiam humanitatis. In Eo omnia recapitulantur (*cfr Eph 1, 10 ; Col 1, 15-20*). Quis non recordetur studium, quo Concilium Œcumenicum Vaticanum II, Paulum VI Pontificem memorando, confessum est : « Dominus finis est humanæ historiæ, punctum in quod historiæ et civilizationis desideria vergunt, humani generis centrum, omnium cordium gaudium eorumque ap-petitionum plenitudo »?¹ Concilii doctrina novas subtilioresque cognitiones intulit de Ecclesiæ natura, cum ad attentius fidei mysteria ipsasque res terrestres Christi sub lumine intellegenda credentium animos recluserit. In Eo enim, Verbo Incarnato, non tantum Dei, verum

---

¹ Const. past. de Ecclesia in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 45.

etiam hominis ipsum mysterium revelatur.² Redemptionem in Eo reperit homo et plenitudinem.

7. In Litteris Encyclicis *Redemptor hominis*, cum initium Pontificatus sumeremus, argumentum hoc plane evolvimus, quod variis occasionibus usi rursus tetigimus. Iubilæum ad veritatem hanc præcipuam mentem fidelium dirigendi appositam dedit facultatem. Huius magni eventus comparatio trinitaria fuit prorsus et christocentrica. Hoc in contextu deesse certe non potuit Eucharistia. Si hodie ad Eucharistiæ Annum celebrandum nos comparamus, libenter recordamur Nos in Epistula Apostolica *Tertio millennio adveniente* scripsisse: «MM annus erit penitus eucharisticus: in Eucharistiæ sacramento Salvator, in Mariæ sinu abhinc viginti sæcula incarnatus, divi-næ vitæ sicut fontem se offerre pergit humanitati».³ Eucharisticus Internationalis Congressus Romæ celebratus certam dedit huic Magni Iubilæi significationi formam. Reminisci decet præparantes Nos penitus Iubilæum Apostolica in Epistula *Dies Domini* meditandum proposuisse credentibus argumentum ipsius «Dominicæ» diei tamquam Domini resuscitati peculiarisque Ecclesiæ totius diei. Cunctos tunc

---

² Cfr *ibid.*, 22.

³ N. 55: *AAS* 87 (1995), 38.

invitavimus ut eucharisticam Celebrationem tamquam Dominicæ diei cor iterum reperiremo.⁴

Christi vultum cum Maria contemplari

8. Aliquo modo hereditatem Magni Iubilæi suscepit Apostolica Epistula *Novo millennio ineunte*. Eo quidem in documento veluti in rerum quodam proposito imaginem suadebamus ecclesialis officii pastoralis innitentis Christi vultus contemplatione, sicut partem ecclesialis institutionis quæ tendere posset ad « altum modum » sanctitatis præsertim arte precationis adeptæ.⁵ Sed deficere quomodo poterat hoc in rerum prospectu liturgicum munus nominatimque vitæ eucharisticæ cura? Scripsimus tunc: « Vicesimo hoc sæculo, maxime inde a Concilio Œcumenico Vaticano Secundo, multum profecit christiana communitas in ratione ipsa Sacramentorum celebrandorum potissimumque Eucharistiæ. In hanc partem omnino progredi oportet, peculiari in adsignando pondere Eucharistiæ diei Dominici atque ipsi diei Dominico, qui percipi debet veluti præcipuus fidei dies, dies resuscitati Domini ac Spiritus Sancti doni, verum hebdomadæ totius Pascha ».⁶ Cupientes autem ad precationem fideles educare monuimus deinde ut Liturgiam Horarum excolerent, qua varias diei horas sanctificat

---

⁴ Cfr nn. 32-34 : *AAS* 90 (1998), 732-734.

⁵ Cfr nn. 30-32 : *AAS* 93 (2001), 287-289.

⁶ *Ibid.*, 35, *l.m.*, 290-291.

Ecclesia nec non temporum progressum in ipsa liturgici anni propria vicissitudine.

9. Deinde autem indicentes Nos Rosarii Annum atque Epistolam Apostolicam edentes *Rosarium Virginis Mariae* contemplationem Christi vultus repetivimus iam inde a Mariali prospectu, per renovatam Rosarii propositio-nem. Revera hæc tradita precatio, a Magisterio ipso tam vehementer commendata tamque populo Dei cara, speciem præ se fert omnino biblicam et evangelicam quæ maxima ex parte in nomen vultumque Iesu intenditur, dum mysteria ponderantur atque in prece *Ave Maria* iterantur. Repetens enim eius passus genus quoddam pædagogicæ amoris efficit, inde quidem effectæ ut animi eodem accenderentur amore quem suum erga Filium nutrit Maria. Hanc ob causam Nos, ulteriorem ad maturationem promoventes hoc plurium sæculorum iter, voluimus omnino ut designata hæc contemplationis forma suam figuram veluti veri « Evangelii compendii » in mysteriis etiam lucis⁷ includendis perficeret. Et quis non collocet in lucis mysteriorum culmine Sanctam Eucharistiam ?

A Rosarii Anno in Annum Eucharistiæ

10. Medio plane in Rosarii Anno Litteras Encyclicas *Ecclesia de Eucharistia* promulgavimus, quibus explicare voluimus mysterium Eucharistiæ

---

⁷ Cfr Ep. Ap. *Rosarium Virginis Mariae* (16 Octobris 2002), 19-21 : *AAS* 95 (2003), 18-20.

propria in coniunctione inseparabili vitalique cum Ecclesia. Omnes revocavimus ad eucharisticum Sacrificium illo studio celebrandum quod meretur, Iesu ipsi in Eucharistia præsentī, etiam extra Missæ celebrationem, adorationis exhibentes cultum tanti dignum Mysterii. Ante omnia eucharisticæ spiritualitatis postulatum iteravimus, exemplum Mariæ indicantes tamquam « mulieris eucharisticæ ».⁸

Reponitur ideo Eucharistiæ Annus in quodam prospectu qui singulos in annos dilatatur, etiamsi semper firmiter inseritur in Christi ipsius veritatis eiusque vultus contemplationem. Aliquo modo sese præbet ille Annus tamquam synthesis tempus, sicuti quendam verticem totius iam exacti itineris. Tot alia dici possunt ut bene hic agatur Annus. Quosdam solummodo significabimus prospectus quibus adiuvari omnes possint ut ad illuminatus quosdam fecundosque moveantur habitus.

II. EUCHARISTIA LUCIS MYSTERIUM

« Interpretabatur illis in omnibus Scripturis, quæ de ipso erant ». (Lc 24, 27)

11. Iesu resuscitati duobus discipulis de Emmaus apparentis descriptio adiuvat nos ut primam rationem mysterii eucharistici in medium proiciamus, quæ nempe adsit semper oportet in

---

⁸ Litt. Enc. *Ecclesia de Eucharistia* (17 Aprilis 2003), 53 : *AAS* 95 (2003), 469.

Populi Dei pietate : Eucharistia lucis mysterium !
Quo autem sensu hoc dici potest et quæ derivare
possunt inde effecta ad spiritualitatem vitamque
christianam agendam ?

Se ipsum Iesus definivit « lucem mundi » (cfr
Io 8, 12), et hæc eius qualitas illis vitæ ipsius bene
illuminatur temporibus, qualia sunt Transfiguratio
ac Resurrectio, ubi luculenter divina eius gloria
resplendet. In Eucharistia vero gloria Christi
velatur. Eucharisticum sacramentum suapte
natura est « mysterium fidei ». Nihilominus per
hoc mysterium totalis suæ absconditionis se
Christus lucis efficit mysterium, per quod credens
in vitæ divinæ altitudinem est introductus. Non
sine provido intuitu imago Trinitatis artificis
Rublev significanter in media trinitaria vita
Eucharistiam ponit.

12. Eucharistia est lux ante omnia quoniam in
omni Missa Verbi Dei liturgia antecedit
eucharisticam liturgiam, dum unitatem servat
duarum « mensarum », Verbi videlicet et Panis.
Ex eucharistico sermone Evangelii Ioannis hæc
emergit continuitas, ubi Iesu annuntiatio transit
ab explicatione eius mysterii principali ad ipsius
eucharisticæ rationis illuminationem : « Caro enim
mea verus est cibus, et sanguis meus verus est
potus » (*Io* 6, 55). Scimus hoc in dubitationem
adduxisse magnam auscultantium partem
ipsumque Petrum permovisse ut fidei aliorum
Apostolorum atque Ecclesiæ omnium temporum

se præberet interpretem : « Domine, ad quem ibimus ? Verba vitæ æternæ habes » (*Io* 6, 68). Et in discipulorum de Emmaus enarratione Christus ipse intercedit ut demonstret, « incipiens a Moyse et omnibus Prophetis », quemadmodum « in omnibus Scripturis » mysterium personæ eius inducatur (cfr *Lc* 24, 27). Sermo eius facit ut « ardens » sit cor discipulorum, quos ex tristitiæ obscuritate ac desperationis subtrahit et in quibus desiderium excitat cum eo manendi : « Mane nobiscum, Domine » (cfr *Lc* 24, 29).

13. Concilii Vaticani II Patres in Constitutione *Sacrosanctum Concilium* statuerunt ut « mensa Verbi » affatim fidelibus thesauros Scripturarum reseraret.⁹ Hac de causa consenserunt in Celebratione liturgica ut præsertim lecturæ biblicæ lingua omnibus intellegibili offerrentur. Ecclesia enim Sacras legente Scripturas Christus loquitur ipse.¹⁰ Eodem autem tempore celebranti homiliam commendaverunt uti eiusdem Liturgiæ partem, eo spectantem ut Verbum Dei illuminaretur atque in vita christiana impleretur.¹¹ Quadragesimo post Concilium hoc anno, potest secum adferre Eucharistiæ Annus opportunitatem præstantem ut de hac re sese interrogent christianæ communitates. Non enim sufficit biblicos locos

---

⁹ Cfr n. 51.

¹⁰ Cfr *ibid.*, 7.

¹¹ Cfr *ibid.*, 52.

lingua intellegibili proclamari, si prædicatio non fit illa cura atque prævia præparatione, illa auscultatione de-vota ac meditantis silentio, quæ omnino necessaria sunt ut vitam hominum Verbum Dei tangat eamque collustret.

« *Cogoverunt eum in fractione panis* » (Lc 24, 35)

14. Notatu dignum est duos discipulos de Emmaus, Domini verbis congruenter edoctos, ad mensam eum cognovisse ex humili « fractionis panis » gestu. Cum mentes illuminantur et corda ardent, tunc signa « loquuntur ». Eucharistia evolvitur actuoso signorum contextu, quæ densum ac fulgidum afferunt nuntium. Accidit ut per signa mysterium ante oculos credentis quodammodo ostendatur.

Sicut Nostris in Litteris Encyclicis *Ecclesia de Eucharistia* illustravimus, interest ut ne ullus quidem posthabeatur aspectus huius Sacramenti. Etenim homini semper instat tentatio Eucharistiam aptandi ad proprias dimensiones, dum reapse homo se aperire tenetur dimensionibus Mysteriorum. « Donum enim Eucharistia nimis magnum est ut ambiguitates et imminutiones perferat ».¹²

15. Haud dubie ratio Eucharistiæ magis perspicua est aspectus convivii. Eucharistia nascitur Vesperi Feriæ V in Cena Domini, in contextu Cenæ Paschalis. Quapropter Eucharistia

---

¹² Litt. Enc. *Ecclesia de Eucharistia* (17 Aprilis 2003), 10 : *AAS* 95 (2003), 439.

suapte natura convivialitatis sensum secumfert : « Accipite, comedite... Et accipiens calicem... dedit illis dicens : Bibite ex hoc omnes... » (Mt 26, 26.27). Hic aspectus recte necessitudinem communionis enuntiat quam Deus nobiscum suscipere cupit quamque nosmet ipsi mutuo excolere tenemur.

Attamen non est obliviscendum eucharisticum convivium complecti quoque sensum penitus et in primis sacrificalem.¹³ In eo Christus iterum nobis profert sacrificium semel in perpetuum oblatum in Golgotha. Quamvis ibi resuscitatus exhibetur, Ipse præ se fert signa suæ passionis, cuius omnis Sancta Missa est « memoriale », sicut Liturgia id nobis memorat post consecrationem cum clamat : « Mortem tuam annuntiamus, Domine, et tuam resurrectionem confitemur... ». Simulque, dum præteritum tempus in præsens vertit, Eucharistia nos proicit ad futurum novissimi adventus Christi, ad extrema rerum tempora. Hic « eschatologicus » aspectus eucharistico Sacramento tribuit quandam vim nos devincientem, quæ christiano itineri transitum ad spem aperit.

---

¹³ Cfr IOANNES PAULUS II, Litt. Enc. *Ecclesia de Eucharistia* (17 Aprilis 2003), 10 : *AAS* 95 (2003), 439 ; CONGR. DE CULTU DIVINO ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM, Instr. *Redemptionis Sacramentum* de quibusdam observandis et vitandis circa Sanctissimam Eucharistiam (25 Martii 2004), 38 : *L'Osservatore Romano* 24 Aprilis 2004, suppl., p. 3.

« *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus...* » (Mt 28, 20)

16. Hæ quidem rationes Eucharistiæ coniunguntur in unam, quæ magis quam ceteræ omnes nostram fidem periclitatur: agitur de mysterio præsentiae « realis ». Ut ab exordiis inde Ecclesiæ traditur, credimus Iesum esse sub eucharisticis speciebus realiter præsentem. Loquimur de præsentia – uti efficienter docuit Summus Pontifex Paulus VI – quæ « realis » dicitur non per exclusionem, quasi aliæ « reales » non sint, sed per excellentiam, quia nimirum per eam totus atque integer Christus, fit substantialiter præsens in realitate sui corporis et sanguinis.¹⁴ Quapropter fides a nobis postulat ut sistamus coram Eucharistia conscii nos esse coram ipso Christo. Ipsa hæc præsentia ceteris rationibus – nempe convivii, memorialis Paschatis, anticipationis eschatologicæ – significationem tribuit quæ exsuperat sensum tantummodo symbolicum. Eucharistia est mysterium præsentiae, quo maximopere adimpletur pro-missio Iesu nobiscum manendi usque ad consummationem sæculi.

Celebrare, adorare, contemplari

17. Eucharistia, magnum mysterium !
Mysterium quod quam maxime rite est

---

¹⁴ Cfr Litt. Enc. *Mysterium fidei* (3 Septembris 1965), 39 : *AAS* 57 (1965), 764 ; SACRA RITUUM CONGREGATIO, Instr. *Eucharisticum mysterium*, n. 9 : *AAS* 59 (1967), 547.

celebrandum. Sancta Missa cardo vitæ christianæ sit oportet, et in singulis communitatibus omni ope contendatur ut cum dignitate celebretur, servatis normis præscriptis, cum participatione populi, et adhibeantur diversi ministri, qui munera sibi propria exercent, nec non summo studio mens attendatur ad sacralitatem qua cantus et musica, liturgica insigniri debent. Ut munus quoddam re impleatur hoc Anno Eucharistiæ dicato, optatur ut in singulis communitatibus parœcialibus *Institutio Generalis Missalis Romani* penitus inspiciatur. Præcipuum iter ut ingrediamur in mysterium salutis, sanctis « signis » peractæ, in eo est ut mentem fideliter convertamus ad circulum Anni liturgici. Pastores navent operam in illa catechesi « mystagogica », Patribus Ecclesiæ adeo peraccepta, quoniam iuvamen est ad detegendam efficaciam gestuum et verborum Liturgiæ, per quæ fideles a signis transire possint ad mysterium, atque integram eorum vitam cum ipso mysterio miscere valeant.

18. Peculiarem in modum foveatur oportet, sive in Missæ celebratione sive in cultu eucharistico extra Missam, vivida conscientia de reali Christi præsentia, et curetur ut gradu vocis, gestibus, motibus, omnique modo se gerendi testimonium de ipsa perhibeatur. Ad rem quod attinet, normæ nos admonent – et Nosmet Ipsi

nuper hoc confirmavimus¹⁵ – de pondere spatiis silentii tribuendo sive in celebratione sive in eucharistica adoratione. Necesse est – quo brevius dicamus – ut modi Eucharistiam a ministris et fidelibus tractandi ad summam ducantur venerationem.¹⁶ Præsentia Iesu in tabernaculo constituat veluti centrum quo trahantur plures in dies animæ eius amore captæ, quæ ad eius vocem audiendam et veluti ad cordis pulsus percipiendos diuturne se sistant. « Gustate et videte quoniam suavis est Dominus ! » (Ps 34 [33], 9).

Adoratio eucharistica extra Missam hoc currente Anno peculiare sit munus singulis communitatibus parœcialibus et religiosis implendum. Coram Iesu præsentem in Eucharistia diuturne provoluti maneamus, ut tam fide quam amore nostro negligentias reparamus, nec non obliviones, immo iniurias quas Salvator noster pati debet in pluribus terræ regionibus. Contendamus ut in adoratione contemplatio nostra personalis et communitaria penitus exerceatur, adhibentes quoque subsidia precationum quæ semper ad Verbum Dei et ad

---

¹⁵ Cfr Ep. Ap. *Spiritus et Sponsa*, XL exeunte anno a Constitutione *Sacrosanctum Concilium* de Sacra Liturgia (4 Decembris 2003), 13 : *AAS* 96 (2004), 425.

¹⁶ Cfr CONGR. DE CULTU DIVINO ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM, Instr. *Redemptionis Sacramentum* de quibusdam observandis et vitandis circa Sanctissimam Eucharistiam (25 Martii 2004) : *L'Osservatore Romano*, 24 Aprilis 2004, suppl.

experientiam tot veterum ac recentium mysticorum aptentur. Ipsa Rosarii corona, percepta profundo suo sensu – biblico et christocentrico – quam commendavimus Nostra in Epistula Apostolica *Rosarium Virginis Mariæ*, singulariter idoneum esse poterit iter ad eucharisticam contemplationem, peractam in societate cum Maria et apud eiusdem scholam.¹⁷

Hoc anno singulari fervore celebretur sollemnitas Corporis Domini sueta cum processione. Fides in Deum qui, carnem assumens, noster in itinere socius factus est, ubique proclametur ac maxime nostris in viis et intra domesticos parietes, veluti testificatio grati amoris nostri et tamquam fons inexhaustæ benedictionis.

III. EUCHARISTIA FONS AC COMMUNIONIS EPIPHANIA

« *Manete in me, et ego in vobis* » (Io 15, 4)

19. Discipulis de Emmaus Eum « secum » manere rogantibus, Iesus dono multo maiore respondit : per Eucharistiæ sacramentum invenit modum quo « in » illis maneret. Eucharistiam sumere est idem ac artam communionem cum Christo inire. « *Manete in me, et ego in vobis* » (Io 15, 4). Hoc vinculum intimæ et mutuæ « inhabitationis » potestatem nobis facit ut cælum in terra quodam-modo anticipemus. Nonne est

---

¹⁷ Cfr *ibid.*, *l.m.*, p. 7.

hoc maximum hominis desiderium ? Nonne est hoc quod Deus sibi proposuit, in historia efficiens suum salutis consilium ? Ipse Verbi sui « famem » (cfr *Am* 8, 11) in corde hominis posuit, famem quæ tantum plena cum Eo coniunctione satiabitur. Communio eucharistica nobis datur ut his in terris Deo « satiemur », exspectantes plenam in cælo satisfactionem.

Unus panis, unum corpus

20. Hæc vero peculiaris coniunctio, quæ in eucharistica communionem efficitur, extra ecclesialem communionem congruenter intellegi non potest nec plene perfici. Ea sunt quæ in Litteris Encyclicis *Ecclesia de Eucharistia* iterum ac sæpius expressimus. Ecclesia est corpus Christi : « cum Christo » tantum aliquis procedit quantum « cum eius corpore » convenit. Ut coniunctio ista efficiatur ac foveatur, Christus curat Spiritus Sancti effusione. Et Ipsemet illam promovere per suam præsentiam eucharisticam non desinit. Unus enim panis eucharisticus est qui unum corpus nos facit. Hoc Paulus Apostolus dicit : « Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus, omnes enim de uno pane participamus » (*1 Cor* 10, 17). In eucharistico mysterio Iesus ædificat Ecclesiam uti communionem, secundum exemplar summum in sacerdotali prece evocatum : « Sicut tu, Pater, in me et ego in te, ut et ipsi in nobis unum sint : ut mundus credat quia tu me misisti » (*Io* 17, 21).

21. Si Eucharistia ecclesialis unitatis est fons, ipsius est etiam maxima manifestatio. Eucharistia est communionis epiphania. Quam ob rem Ecclesia condiciones quasdam ponit ut quis eucharisticam Celebrationem plene communicare possit.¹⁸ Quibus tamen finibus inducendi nos sumus ut magis magisque sciamus quantum exigit communio quam Iesus ex nobis requirit. Quæ est hierarchica communio, in variorum munerum ac ministeriorum conscientia nixa, in eucharistica quoque prece usque confirmata per Romani Pontificis commemorationem et Episcopi diœcesani. Quæ est fraterna communio, « spiritualitate communionis » exercita quæ in mutuam apertionem, affectum, indulgentiam ac veniam nos inducit.¹⁹

« *Cor et anima una* » (Act 4, 32)

22. In Sancta quaque Missa ad nos communionis norma metiendos vocamur, quam Actus Apostolorum exprimunt uti cunctorum temporum Ecclesiæ exemplar. Quæ est Ecclesia apud Apostolos adunata, Dei Verbo convocata, communicationis capax quæ non tantum ad bona

---

¹⁸ Cfr IOANNES PAULUS II, Litt. Enc. *Ecclesia de Eucharistia* (17 Aprilis 2003), 44 : *AAS* 95 (2003), 462 ; *Codex Iuris Canonici*, can. 908 ; *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, can. 702 ; PONTIFICIUM CONSILIUM AD UNITATEM FOVENDAM, *Directorium œcumenicum* (25 Martii 1993), 122-125, 129-131 : *AAS* 85 (1993), 1086-1089 ; CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, Litt. *Ad exsequendam* (18 Maii 2001) : *AAS* 93 (2001), 786.

¹⁹ Cfr. IOANNES PAULUS II, Ep. Ap. *Novo millennio ineunte* (6 Ianuarii 2001), 43 : *AAS* 93 (2001), 297.

spiritalia pertinet, verum ad ipsas substantias (cfr *Act* 2, 42-47; 4, 32-35). Præsenti Anno Eucharistiæ Dominus nos vocat ut huic fastigio quam maxime accedamus. Peculiari studio vivantur quæ a Liturgia sunt iam proposita pro « Missa stationali », quam Episcopus, Dei Populo omnibus in suis membris participante, una cum presbyteris suis ac diaconis in ecclesia cathedrali celebrat. Hæc est præcipua Ecclesiæ « manifestatio ».²⁰ Laudabile autem erit insignes alias occasiones reperire, etiam in parœciis, ut, de eucharistica Celebratione renovatum fervorem hauriendo, communionis sensus crescat.

Dies Domini

23. Nos in primis optamus ut præsentis anno peculiare studium conferatur ad iterum Dominicam intellegendam ac plene vivendam uti diem Domini et diem Ecclesiæ. Perlæti quidem erimus si rursus penitus considerabitur quod in Litteris Apostolicis *Dies Domini* scripsimus. « Etenim in Missa ipsa dominicali Christiani summopere denuo percipiunt quod paschali vespera Apostoli sunt experti, cum Resuscitatus illis una congregatis apparuit (cfr *Io* 20, 19). In parvo illo discipulorum manipulo, Ecclesiæ nempe primitiis, cunctorum temporum quodammodo Dei Populus aderat ».²¹ Hoc gratiæ

---

²⁰ Cfr CONC. OECUM. VAT. II, Const. dogm. de sacra Liturgia *Sacrosanctum Concilium*, 4L

²¹ N. 33 : *AA* 90 (1998), 733.

anno presbyteri in sua pastoralis actione mentem amplio-rem in dies in Missam dominicalem intendant, tamquam celebrationem qua parœcialis communitas coniuncte convenit, plerumque participantibus diversis quoque motibus, consociationibus quæ in ea adsunt.

IV. EUCHARISTIA PRINCIPIUM ET PROPOSITUM « MISSIONIS »

« *Eadem hora regressi sunt* » (Lc 24, 33)

24. Duo discipuli de Emmaus, postquam Dominum cognoverunt, « eadem hora regressi sunt » (Lc 24, 33) ad illud communicandum quod viderant et audierant. Cum quis Resuscitatum est expertus, se eius sustentans corpore et sanguine, non potest sibi tantummodo istud tenere perceptum gaudium. Cum Christo occursum, usque altior retentus in eucharistica familiaritate, in Ecclesia atque in unoquoque christiano testificandi et evangelizandi necessitatem suscitatur. Quod illustravimus in homilia qua Eucharistiæ Annum nuntiavimus, ad verba Nos referentes Pauli : « Quotiescumque enim manducabitis panem hunc et calicem bibetis, mortem Domini annuntians, donec veniat » (1 Cor 11, 26). Apostolus alta necessitudine inter se convivium iungit et nuntium : in communionem cum Christo in Paschatis ingredi memoria significat, eodem tempore, experiri officium ut quis se missionarium præstet eventus quem hic ritus

præsentem facit.²² Salutatio ad finem cuiusque Missæ mandatum quoddam constituit, quod christianum ad munus urget Evangelium propagandi adque christianam societatis animationem.

25. Ad eiusmodi missionem Eucharistia non solum interiorem vim offert, sed etiam – quadam ratione – propositum. Ipsa enim est modus existendi, qui a Iesu transit ad christianum et, ipsius testificatione, aspicit ad se in societate et in cultura diffundendam. Ut istud eveniat, necesse est unum-quemque fidelem sibi appropriare, in meditatione personali et communitatis, bona quæ Eucharistia significat, mores quos ipsa inspirat, consilia quæ suscitatur. Cur non videamus in hoc peculiare mandatum quod ex Eucharistiæ Anno scaturire possit ?

Gratias agere

26. Fundamentale elementum huius propositi ex ipsa emergit notione vocabuli « eucharistia » : gratiarum actio. In Iesu, in eius sacrificio, in eius « sic » sine conditione erga Patris voluntatem, « sic », « gratiæ » et « amen » omnis hominum generis adsunt. Ecclesia ad memorandam hominibus istam magnam veritatem appellatur. Poscitur omnino ut hoc potissimum fiat nostra in cultura sæculari, quæ oblivionem spirat Dei atque vanam colit hominis sui ipsius sufficientiam.

---

²² Cfr Homilia in Sollemnitate Corporis Domini (10 Iunii 2004) : *L'Osservatore Romano*, 11-12 Iunii 2004, p. 6.

Incarnare eucharisticum propositum in vita cotidiana, ubi homines vivunt et operam navant – in familia, in schola, in officina, in diversis vitæ condicionibus – significat, inter alia, testificari veritatem rerum humanam non defendi sine necessitudine cum Creatore. « Creatura enim sine Creatore evanescit ».²³ Hæc transcendens necessitudo, quæ nos ad perennes obligat « gratias » – scilicet ad habitum eucharisticum – quantum habemus et sumus, legitimam autonomiam rerum terrestrium non præiudicat,²⁴ sed illam constituit verius collocans, eodem tempore, inter eius iustos limites.

Hoc Eucharistiæ Anno oportet ut christiani testificationem suscipiant fortiore etiam modo præsentia Dei in mundo. Ne metum de Deo loquendi habeamus neque manifestius fidei signa afferendi. « Eucharistiæ cultura » cultum etiam provehit dialogi qui in ea vim suam detegit et alimoniam. Errat quicumque considerat publicam coniunctionem cum fide incidere iustam posse condicionem liberam Status atque civilium institutionum, vel etiam ad intolerantiæ hortari affectum. Si in historia non defuerunt errores in hac re etiam apud credentes, sicut agnovimus Iubilæi occasione, istud tribuendum non est « christianis radicibus », sed incongruentiæ

---

²³ CONC. OECUM. VAT. II, Const. past. de Ecclesia in mundo huius temporis *Gaudium et spes*, 36.

²⁴ Cfr *ibid.*

christianorum cum propriis radicibus. Quicumque gratias Christi crucifixi more agere didicerit, martyr esse poterit at numquam erit carnifex.

Solidarietatis trames

27. Non unius communionis in Ecclesiæ vita est Eucharistia declaratio ; etiam omni hominum generi est solidaritatis consilium. Perpetuo enim intra Eucharisticam celebrationem renovat suam conscientiam Ecclesia : se nempe esse « signum et instrumentum » non artissimæ cum Deo solius consociationis, verum etiam unitatis omnium quidem hominum.²⁵ Unumquodque enim Missæ sacrificium, etiam cum abscondito loco celebratur aut in dissitissima terræ regione, universalitatis semper præ se fert signum. Particeps namque Eucharistiæ quisque christianus inde intellegit sese efficere debere communionis et pacis et solidaritatis propugnatorem, omnibus quidem in vitæ adiunctis. Orbis nostri imago ipsa laniata, quæ novum induxit Millennium cum terrorum spectro bellorumque tragædiis, christifideles magis quam umquam alias incitat ut Eucharistiam veluti magnam pacis scholam vivant, ubi viri atque mulieres efformantur qui variis in vitæ socialis, culturalis, politicæ ordinibus ex officio sese dialogi atque communionis effectores præbent.

Ad tenuiorum ministerium

---

²⁵ Cfr CONC. OECUM. VAT. II, Const. dogm. de Ecclesia *Lumen gentium*, 1.

28. Aliud est præterea argumentum ad quod animos revocare volumus, quoniam in eo magnam partem agitur vera Eucharistiæ participatio intra communitatem celebratæ : est enim incitamentum quod percipit illa ad actuosum opus in societate magis æqua ac fraterna exædificanda. Deus enim noster in Eucharistia formam ostendit amoris ultimam evertitque regulas universas dominationis quibus nimium sæpe rationes inter homines reguntur et funditus protulit serviendi normam : « Si quis vult primus esse, erit omnium novissimus et omnium minister » (*Me* 9, 35). Non sine causa apud Ioannis Evangelium institutionis eucharisticæ narrationem non invenimus, sed solum « pedum lavationis » (cfr *Io* 13, 1-20) : discipulorum videlicet suorum pedes lavaturus sese Iesus inclinat atque modo haud æquivoco sensum Eucharistiæ explicat. Vehementer prorsus sanctus Paulus inculcat non permitti eucharisticam celebrationem ubi caritas non eluceat quam solida cum pauperioribus communicatio testificetur (cfr *1 Cor* 11, 17-22.27-34).

Cur igitur ex hoc Eucharistiæ Anno non instituitur tempus, quo diœcesanæ parœcialesque communitates se præcipue obligant ut fraterno cum studio certæ cuidam paupertatis conditioni hisce in terris occurrant ? Angorem famis cogitamus quæ multa centena millia hominum conflictat ; ægrotationes pariter cogitamus quæ

Nationes ad progressionem emergentes torquent, sicut et senescentium solitudinem et opere carentium incommoda et migrantium adversitates. Mala hæc sunt quæ, licet aliis rationibus, regiones opulentiores quoque attingunt. Decipi non possumus: ex mutuo etenim amore ac potissimum ex ipsa sollicitudine nostra erga egentes nos tamquam veri Christi discipuli agnoscemur (cfr *Io* 13, 35; *Mt* 25, 31-46). Hæc est regula secundum quam veritas celebrationum eucharisticarum nostrarum comprobabitur.

CONCLUSIO

29. *O Sacrum Convivium, in quo Christus sumitur!* Eucharistiæ Annus nascitur de stupore quo Ecclesia prosternitur coram hoc magno Mysterio. Stupor est qui Nostrum animum pervadere non cessat. Ex ipso manaverunt Litteræ Encyclicæ *Ecclesia de Eucharistia*. Percipimus eximiam illam gratiam vicesimi septimi anni Nostri ministerii, quem initari sumus, quod Nos totam Ecclesiam nunc hortari possumus ad ineffabile hoc Sacramentum modo omnino singulari contemplandum, laudandum et adorandum. Eucharistiæ Annus omnibus occasio excellens sit ad renovandam conscientiam de insigni hoc thesauro quem Christus suæ concredidit Ecclesiæ. Incitamentum sit ad magis vivam et ardentem celebrationem, ex qua

christiana scaturiat existētia amore transformata.

Tot incepta effici poterunt hoc in prospectu sub iudicio Pastorum Ecclesiarum particularium. Congregatio de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum certo offeret hac in re utilia huiusmodi consilia et propositiones. Attamen non petimus ut res extraordinariæ efficiantur, sed potius ut omnia incepta inspirentur inferioritate sublimi. Etiam si huius Anni fructus fuerit solummodo ut in omnibus christianis communitatibus renovetur Missæ dominicalis celebratio atque augeatur Eucharistiæ adoratio extra Missam, hic gratiæ Annus manifestum consecutus erit effectum. At bonum est ad altiora nos tendere, de mediocritate non satisfactos, quoniam scimus nos Dei auxilio semper confidere posse.

30. Vobis, Venerabiles Fratres in Episcopatu, hunc Annum committimus, persuasum habentes vos omni apostolico ardore invitationem Nostram esse accepturos.

Vos, presbyteri, qui cotidie proferitis verba consecrationis et testes estis ac præcones magni miraculi amoris quod in manibus vestris evenit, sinite vos interpellari singularis huius Anni gratia, cotidie celebrantes Sanctam Missam eadem cum lætitia et fervore primæ celebrationis atque libenter consistentes in oratione coram Tabernaculo.

Annus gratiæ sit vobis, diaconi, qui ex propinquo involuti estis in Verbi ministerio atque Altaris servitio. Vos quoque acolythi, lectores, ministri extra-ordinarii communionis, habete vivam conscientiam doni, quod præbetur per ministerium vobis commissum in prospectu dignæ Eucharisticæ celebrationis.

Præcipue Nostram vertimus mentem ad vos, futuri presbyteri : in Seminarii vita sic facite ut experiri possitis quam suave sit non solum cotidie Sanctam Missam participare, sed etiam in colloquio cum Iesu Eucharistia diuturne persistere.

Vos quidem, consecrati viri et mulieres, ex ipsa vestra consecratione ad prolixiorem contemplationem vocati, mementote Iesum in Tabernaculo iuxta se vos præstolari, ut in corda vestra illam intimam experientiam suæ amicitiae infundat quæ sola sensum et plenitudinem vestræ vitæ præbere valet.

Vos omnes, christifideles, detegite Eucharistiæ donum tamquam lucem et vim pro vestra vita cotidiana in mundo, in singulis professionibus exercendis et in diversis rerum adiunctis. Detegite illud ante omnia ut plane vivatis familiæ pulchritudinem et missionem.

Plura denique exspectamus a vobis, iuvenes, dum vobis invitationem renovamus ad Mundialem Iuventutis Diem in urbe Colonia. Sententia selecta – « Venimus adorare eum » (*Mt*

2, 2) – prorsus opportuna videtur ad ostendendum vobis rectum modum vivendi hunc Annum Eucharisticum. Portate, in occurso cum Iesu abscondito sub eucharisticis velis, totum ardorem vestræ ætatis, vestræ spei, vestræ amandi facultatis.

31. Ante oculos nostros obversantur exempla Sanctorum, qui in Eucharistia alimoniam invenerunt pro suo perfectionis itinere. Quotiens ipsi com-motionis lacrimas effuderunt ob tanti mysterii experientiam, atque ineffabiles vixerunt horas « sponsalis » lætitiæ coram altaris Sacramento ! Adiuvet nos præsertim Virgo Sanctissima, quæ tota sua vita logicam indolem incarnavit Eucharistiæ. « Ecclesia, Mariam respiciens tamquam exemplar, ad eam imitandam etiam in hac eius necessitudine cum Mysterio hoc sanctissimo invitatur ».²⁶ Panis eucharisticus quem accipimus est caro immaculata Filii : « Ave verum corpus natum de Maria Virgine ». In hoc Anno gratiæ Ecclesia, suffulta a Maria, novo ditetur impulsu ad suam missionem implendam et in Eucharistia magis magisque agnoscat fontem et culmen totius suæ vitæ.

Ad omnes perveniat, gratiam deferens et lætitiā, Apostolica Nostra Benedictio.

---

²⁶ Litt. Enc, *Ecclesia de Eucharistia* (17 Aprilis 2003), 53 : *AAS* 95 (2003), 469.

Ex Ædibus Vaticanis, die VII mensis Octobris, in
memoria Beatæ Mariæ Virginis a Rosario, anno MMIV,
Pontificatus Nostri vicesimo sexto.

IOANNES PAULUS PP. II